

К. : Держспоживстандарт України, 2003. – 22 с.

2. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Ін-т української мови. – К. : Наук. думка, 2007. – 240 с.

КУРС «КУЛЬТУРА НАУКОВОЇ МОВИ» У СИСТЕМІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПРОФІЛЮ

ЛИСЕНКО Н. О.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

Наука як специфічний вид людської діяльності спрямована на

отримання нових теоретичних і практичних знань про закономірності розвитку природи, суспільства і мислення та є складовою загальнолюдської культури, і тому кожна людина, кожен майбутній фахівець має знати, що таке наука, наукові дослідження та як вони проводяться. Як доводять статистичні дані, 5–10% випускників вищих навчальних закладів стають вченими, тобто наукова діяльність стає їх професійною роботою.

Безперечно, для наукового дослідження важливі актуальність і новизна, логічність і аргументованість наведених даних, їх достовірність, але не менш важливим є їхнє мовне оформлення. І якщо підтверджена чи спростована наукова гіпотеза, цікавий науковий факт, описаний у дослідженні, можна порівняти з серцевиною соковитого плоду, то мовне оформлення – необхідна оболонка, що покликана стати оздобою майбутніх досліджень і в жодному разі не зіпсувати загального враження від них.

Наукова комунікація – важливий чинник формування сучасного висококваліфікованого фахівця. Щоб забезпечити написання стилістично бездоганних наукових досліджень у Національному фармацевтичному університеті запроваджено курс «Культура наукової мови», основною метою якого є навчити студентів основам наукової комунікації, тобто сприяти виробленню у них навичок логічного, виразного, граматично і стилістично досконалого усного й писемного наукового мовлення.

Курс розрахований на 72 години, з яких 16 годин відводиться на лекційні заняття та 9 на практичні, та запропонований студентам першого курсу спеціальностей «Економіка підприємства» та «Маркетинг». Серед тем, що розглядаються на лекціях становлення наукового стилю української мови, загальна характеристика мовних і мовленнєвих засобів наукового стилю сучасної української літературної мови, методи наукового

дослідження та їх класифікація, правила опрацювання наукових джерел, правила оформлення наукової роботи (конспектів, тез, планів, рефератів, анотацій, рецензій, курсових робіт, наукових статей), вимоги до структури наукової роботи, оформлення бібліографії, особливості комп'ютерного перекладу наукових джерел, вимоги до виступу перед аудиторією тощо.

Робота на практичних заняттях пов'язана з репродуктивним опрацюванням фахових текстів відповідної спеціальності. Оскільки саме завдяки такій роботі студенти практично засвоюють традиції наукового мовлення, характерні для галузі. Робота з текстом пов'язана з необхідністю узагальнити та «згорнути» до рівня плану, конспекту, анотації, реферату, наведену там інформацію, для того щоб відтворити її у потрібний момент. Зазвичай робота відбувається саме з науковою інформацією (текстами наукового стилю: власне наукового, науково-навчального, науково-популярного підстилів різних жанрів). Це не можливо без оптимальної організації мисленнєво-мовленнєвої діяльності та вироблення певного порядку дій (плану роботи), тому що під час опрацювання інформації діють одразу кілька *психологічних механізмів*.

1) *Осмислення прочитаної інформації* (встановлення смислових зв'язків між поняттями, логічних зв'язків між *темою* (відомим) і *ремою* (новим));

2) *Випереджувальний синтез* (передбачення наступних слів і форм зв'язку між ними; уявлення подальшого розкриття змісту);

3) *Механізми пам'яті* (провідна тема джерела (висловлювання, якщо іде конспектування на слух) має постійно утримуватися в пам'яті) [2:29]

Цілком погоджуємося з Г. Онуфрієнко, яка пропонує застосовувати алгоритмічні приписи для кожного виду роботи з текстом [2]. Проте, на нашу думку, у запропонованих приписах є «зайві кроки», які зазвичай

здійснюються подумки, або не здійснюються взагалі, що не впливає якості роботи.

Ми пропонуємо нашим студентам наступні алгоритми для складання плану тексту, для конспектування друкованого джерела наукової інформації, реферування та анотування наукового джерела, написання рецензії тощо.

Наприклад, для **складання плану тексту** необхідно:

- Прочитати текст.
- Поділити його на змістові частини (зазвичай співпадають з абзацами).
- Знайти інформаційні центри цих частин (як правило, в одному абзаці один інформаційний центр, але так буває не завжди).
- Записати їх.
- Перечитати текст ще раз (перевіривши свою роботу на предмет відповідності змісту тексту).

План роботи з **конспектування друкованого джерела** наукової інформації містить такі етапи:

1. Прочитати текст.
2. Поділити його на змістові частини (якщо текст великий, можна скласти план і конспектувати інформацію відповідно до пунктів плану).
3. Знайти інформаційні центри цих частин.
4. Зробити компресію матеріалу (згортання).
5. Записати матеріал.
6. Виділити інформацію (підкреслювання, знаки оклику тощо).
7. Перечитати конспект, відредагувати.

Поняття класичного ***реферату*** у сучасній лінгвістиці визначене і

не потребує уточнень. Відповідно реферат: 1. текст, написаний на основі першоджерела з метою викладу його змісту. 2. доповідь на певну тематику, яка охоплює огляд відповідних літературних джерел [1:34] На відміну від анотації, він більш конкретний, обов'язково містить порівняльний аналіз досліджуваного джерела з іншими текстами даної тематики щодо новизни та актуальності, але немає ґрунтовності викладу наукової статті, розгорнути доведень, міркувань, порівнянь [2:164]. Дискусійним же залишається питання щодо критичного оцінювання тексту реферованого джерела, Г. Онуфрієнко, вважає, що реферат виконує лише інформативну функцію, автори «Фахової української мови» Л. Васенко та В. Дубічинський дотримуються думки, що «потрібно не тільки викласти все найголовніше з обраної теми, а й дати власну оцінку та зробити висновки» [1: 35].

Ми пропонуємо нашим студентам розрізняти репродуктивні та продуктивні реферати: у репродуктивних рефератах наводити тільки зміст першоджерел, у продуктивних додавати критичне осмислення реферованого джерела. Крім структури та вимог до написання вищезазначених робіт, іде обов'язкове опрацювання типових мовних зворотів, що вживаються у відповідних наукових творах. Наприклад, для анотації пропонується застосовувати такі звороти, як:

У статті

наводиться /наведено

пропонується / запропоновано

аналізується/проаналізовано

обґрунтовується/обґрунтовано

доводиться / доведено

визначається / визначено

Стаття

присвячена...

Серед найуживаніших мовних зворотів рецензії, наводимо такі:

Позитивна оцінка	Негативна оцінка
На особливу увагу заслуговує...	Не можна погодитися з...
Автор цілком слушно зауважує...	Автор не розкриває змісту....
Цілком погоджуємося з...	понять
Заслуга автора полягає в ...	Недоліком роботи є ...
Заслуговує на позитивну оцінку...	Не може заслуговувати на позитивну оцінку...

Крім того, на заняттях з культури наукової мови студенти редагують оригінальні наукові тексти, а також тексти, опрацьовані комп'ютерним перекладачем. Оскільки саме така робота дозволяє практично простежити найтипівіші мовностилістичні помилки та знайти шляхи для їх усунення.

Безперечно, даний курс логічніше було б запропонувати аспірантам або студентам старших курсів, адже саме вони мусять практично розв'язати проблему мовного оформлення власних наукових досліджень, проте і першокурсники, сподіваємося, знаходять потрібну і корисну інформацію, набувають практичних вмінь щодо репродуктивної обробки наукових текстів.

Крім отримання суто практичних навичок, курс покликаний виховувати у студентів повагу до державної мови (її літературного варіанту), в його межах здійснюється роз'яснювальна робота щодо необхідності досягнення достатнього рівня мовленнєвої компетентності як невід'ємної складової конкурентоспроможності сучасного фахівця та

професіоналізму молодого науковця, доводиться необхідність і важливість навчально-підготовчого періоду для подальших самостійних наукових досліджень, прищеплюється повага до обраного фаху, доводиться престижність і суспільна корисність кар'єри науковця.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васенко Л. А., Дубічинський В. В., Кримець О. М. Фахова українська мова : Навч. пос. – К. : «Центр навчальної літератури», 2008. – С. 30–32.
2. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови : Навч. пос. – К. : «Центр навчальної літератури», 2006. – С. 29–112.

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОДАТКОВОЇ ОСВІТИ «ПЕРЕКЛАДАЧ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ»

ЛОГВИНОВА С. І.

Донецький національний університет, м. Донецьк

Однією з основних причин зростання інтересу до додаткової освіти є жорстка конкуренція серед молодих фахівців. Однієї, хай навіть найпрестижнішої, вищої освіти недостатньо.

Додаткові кваліфікації, являючи собою варіант якої-небудь спеціальності, дають можливість студенту, що здобуває основну професію, паралельно засвоїти кваліфікацію, яка сприяє більш повному задоволенню потреб особистості і спрямована на підвищення ступеня соціальної адаптації випускників вищих навчальних закладів нашої країни. Сукупність спеціальних дисциплін, практикумів з вибраної професії і виробничих практик, засвоєних студентом за період навчання в ВНЗ, дають змогу випускнику вищого навчального закладу здобути окрім основної спеціальності додаткову кваліфікацію вищої професійної освіти. При цьому додаткова кваліфікація не означає здобуття другої освіти, а є